

ביום שלישי השבוע יצינו חמש שנים לפרוץ מלחמת לבנון השנייה. פרשה שעוררה כאן זעזוע עמוק, ודיון תקשורתי אינטנסיבי בכל אחד מימי השנה הקודמים שלה, נראית כעת מרוחקת במקצת. רוב האנשים שמילאו תפקידים מרכזיים במלחמה (אהוד אולמרט, עמיר פרץ, דן חלוץ, אודי אדם) נאלצו לפרוש לאחריה, גם אם לא תמיד במישרין בגללה. נדמה שיחס הציבור למלחמה ולכשליה מעט מפויס יותר כיום, בעיקר בשל השקט היחסי השורר בגבול לבנון בחמש השנים האחרונות. האלוף (מיל') גיורא איילנד, שסיים את כהונתו כראש המועצה לביטחון לאומי חודשים ספורים לפני המלחמה, נותר ביקורתי. לאיילנד נקודת מבט מעניינת על המלחמה, הן כמי שבחן מטעם הצבא כישלונות אחרים בשנים האחרונות (חטיפת שליט, פרשת "מרמרה") והן כחוקר במרכז למחקרי ביטחון לאומי באוניברסיטת תל אביב.

אתה שותף לגישה הסלחנית יותר כלפי המלחמה? נדמה שהיא קונה לה יותר אחיזה בהדרגה.

"לא שיניתי את דעתי. נכון שאם ננסה לנסח את מטרת המבצע בדיעבד, כהשגת שקט והרתעה בגבול לבנון, אז כל שנה שעוברת מגדילה לכאורה את ההצלחה - ובצפון באמת היו חמש שנים שקטות מאוד. אבל הסיבות לשקט לא בהכרח קשורות במישרין למלחמה. זה קשור גם בדו"ח חריג, במצבו של חיזבאללה בלבנון, במהומות בסוריה. מצד שני, לא נכון לייפות עכשיו דברים שנעשו בצורה גרועה אז. המלחמה שיקפה חולשה עמוקה באופן שבו צה"ל פעל. גדודים נכנסו ויצאו מלבנון ואיש לא ידע בשביל מה. הבסיס של קוהרנטיות בין 'מטרה', 'משימה' ו'שיטה' לא התקיים בשום רמה. מה שקרה עם אוגדה 162 בקרב הסלוקי הוא דוגמה אחת. הביצועים של הצבא היו בעייתיים כמעט בכל מקום. המטכ"ל לא פעל ע"פ נוהלי הבסיסיים, יחסי הדרג המדיני והצבאי היו לקויים וכמוהם ההתנהלות האסטרטגית, מהאופן שבו לא הבטחנו מראש תמיכה אמריקאית במבצע ועד לטיפול בתחום התקשורתי."

כבר שנים מתווכחים כאן אם האחריות העיקרית לכשלים היתה של הצבא או של הממשלה.

"הדרג המדיני במלחמה היה חסר ניסיון, הגדיר מטרות לא ריאליות והפגין רהבתנות. הביקורת עליו היתה מוצדקת. אבל גם הצבא כשל. שום גורם צבאי שהיה מעורב בניהול המלחמה אינו יכול לצאת פטור מכך. העובדה שבסוף רבים מהבכירים נאלצו ללכת היתה מוצדקת."

אבל בינתיים רווחת כאן התחושה שמה שהיה צריך לתקן כבר תוקן. הנה, צה"ל חזר להתאמן ואפילו הוכיח את יכולתו ב"עופרת יצוקה."

"ישנם דברים שתוקנו. צה"ל אכן חזר להתאמן במסגרות גדולות, מגדודים ועד אוגדות. יחסית לארגונים אחרים במדינה, צה"ל הוא ארגון לומד. הרבה דברים נעשו כדי למנוע חזרה על טעויות, ואני אומר את זה גם על סמך תחקירים שקיימתי כמו בפרשת שליט. מנגד, אי אפשר לומר בביטחון שאנחנו יכולים להיות לגמרי שקטים באשר לאתגרים הבאים. בחלק מהדברים, צה"ל לקח את המסקנות מהמלחמה לכיוון מוגזם."

יש פתרון חליפי? הרי בלבנון הובהר שלא די בתקיפה מהאוויר כדי לסכל את ירי הקטיושות לעורף.

"בעיניי, השגיאה העיקרית, שבאופן מדהים ועדת וינוגרד כלל לא התייחסה אליה, היתה ההבנה השגויה בשאלה מיהו האויב. אמרנו: חיזבאללה הוא האויב, נילחם נגדו. ממשלת לבנון, צבאה, התשתיות שלה מחוץ למשחק. בשיטה הזו לא יכולנו להצליח. אם מחר תפרוץ מלחמת לבנון השלישית, ונפעל על פי אותם כללים, לצה"ל לא יהיה סיכוי לנצח. נכון שצה"ל השתפר, אבל השיפור הטקטי של חיזבאללה משמעותי יותר. יש להם הרבה יותר רקטות מבעבר, והן מדויקות יותר, בעלות טווח ארוך יותר ומוסתרות טוב יותר מאשר היו בזמן המלחמה. אם נתנהל לפי אותו קונספט, אמנם נפגע טוב יותר בחיזבאללה, אך בהשוואה ל-2006 חיזבאללה יפגע יותר בעורף הישראלי ולכן בשורה התחתונה לא ננצח. הפתרון צריך להיות איום ובמקרה הצורך מלחמה נגד מדינת לבנון, צבאה ותשתיתה. איש בעולם (כולל איראן וסוריה) אינו רוצה בהרס לבנון. המנוף העיקרי שלנו, הן בהרתעה לפני שתפרוץ מלחמה והן לצורך ניצחון מהיר במלחמה עצמה, יהיה לומר: מדינת לבנון תישא באחריות לאש שנפתחת משטחה. זה נכון עוד יותר היום, כשהשליטה של חיזבאללה בממשלת לבנון רק גברה. אני לא בטוח שיש היום בהנהגה הישראלית בהירות מספקת בשאלה איך נכון לנהל מערכה בצפון ולהגיע במהירות להישג הנדרש. ההנחה כי השיפור הטקטי אצלנו יספיק כדי להשיג תוצאה אחרת היא שגיאה."

אנחנו לא משחקים שחמט עם עצמנו? כשפרצה המלחמה, ארה"ב הודיעה במפורש לאולמרט שאסור לו לפגוע בתשתיות בביירות.

"לא יהיה וטו עולמי נחרץ. אני אומר את זה בביטחון כי עסקתי בכך הרבה. הדבר תלוי באופן בו אתה מציג את הבעיה. אם אתה יושב מראש עם מדינאים וגנרלים זרים ומסביר שאינך יודע איך לנצח את חיזבאללה בדרך אחרת, משום שהוא מסתתר מאחורי אזרחים ויורה על אזרחיך, הם מבינים אותך. כל מערכה כזו, שתימשך יותר משבועיים, תגרום נזק בלתי נסבל לעורף ומשמעותה הפסד ישראלי. הפתרון החליפי הוא להכות בלבנון באופן שיגרום לקהילה הבינלאומית כולה לזעוק בתוך יומיים להפסקת אש. זה מסר שאפשר להעבירו מראש בצורה ברורה וחזקה.

אחרי המלחמה, ישראל הכתה על חטא משום שלא טיפלה מראש ביכולת השיגור של הקטיושות. בינתיים, אתה אומר בעצמך שהיכולת הזו רק גדלה.

"אני חושב שישאל נקטה בדרך כלל קו אסטרטגי נכון לאורך השנים: יוצאים למהלך צבאי או למלחמה יזומה רק במקרים של סיכון אסטרטגי קיומי, כמו הגרעין העיראקי או מה שקרה, על פי התקשורת הזרה, סביב הגרעין בסוריה. אתה לא יכול לצאת למלחמה רק משום שהצד השני קנה יותר רקטות. לסוריה יש מאגרי נשק כימי גדולים ומסוכנים וזו מעולם לא היתה עילה למלחמה עברנו. אחרת, אתה תמצא את עצמך שקוע בהרבה מלחמות יזומות, שלא יזכו ללגיטימציה בינלאומית וישחקו את ההסכמה הציבורית בבית."

<http://www.haaretz.co.il/news/politics/1.1179869>